

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XII. Vtrum odium sit passio oppsita amori quoad omnia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

Quia amor applicat intellectum ad cogitandum de obiecto amato, eidemque vnit amantem affectiue, & effectiue, vti expositum est in illa quæst. 9. Cæterum quia hæc omnia præstat amor circa alios, & alia, coëxistente semper, ac necessariò maiori amore ipsius amantis erga se, propterea nihil eorum illi nocet, quia in omnia reliqua fertur, tanquam in bona conuenientia sibi, & quicquid deinde inducit in alios, vel alia, redundat in eundem, vel propter coniunctionem, quasi identificam amantis, & amati, vel propter coniunctionem physicam rei amata cum amanti perfectiuam eiusdem, vt ibidem dictum est.

Ad 2. Amor bonus, & conformis rectæ rationi tribuit & animæ, & corpori, quantum singulis debetur idcoque neutri nocet, sed proficit vtrique. Amor autem malus, & contrarius rectæ rationi indulget nimium corpori, proptereaque nomine carnis significatur ab Apostolo, non solum, quia corpori vtique prouidet, sed quia nimium ei prouidet, eidemque se dedit, quasi esset in ipso totum bonum simpliciter, eaque de causa nocet spiritui. Verum hoc ipsum nocuum est, ipse amor, non quia amor est; Nempe eatenus solum habet inducere bonum vtile, & delectabile, adeoque prodesse: Sed quia dirigitur cognitione fallaci representante bonum secundum quid, ad instar boni simpliciter. Atque hinc accidit eiusmodi amori, vt sit realiter, ac identice nocius.

Ad 3. Zelus est affectus repulsans mali nocentis bono amato. Vnde eo est in vnoquoque maior, quò maior fuerit amor cui inferuit. Verum sicut amor, ita & zelus alius est bonus, & alius malus, alius correspondens amori amicitiae, alius, qui correspondet amori concupiscentiae. Zelus autem, qui est malus, est origo contentionum, atque de eo solo loquitur Apostolus. Similiter zelus coniugatorum proprius correspondet amori concupiscentiae, qui non est communicatiuus bonorum, nisi respectu eorum, quibus amantur eadem bona. Quapropter sicut in amore, ita etiam in zelo causalitas inductiua malorum prouenit per accidens ex triplici illa radice præassignata respectu, amoris. De reliquo enim zelus per se, & ex sua natura solum tendit ad repellendum malum, idque præstat zelus etiam nequam ad eum modum, & cum ea limitatione, quâ dictum est omnem amorem esse inductiuum boni.

Art. 1. Ad 4. Dictum iam est amorem boni esse principium omnium bonarum operationum, omniumque proinde bonorum, quæ sunt in potestate vniuersalisque, & similiter amorem malum esse actiuum malorum. Sed quia amor etiam ad malum tendit sub ratione boni, propterea vis inductiua bonorum illi conuenit per se, & ex sua natura, at vis inductiua malorum, tametsi æquæ vt minimum vniuersalis sit, atque efficax, inest tamen per accidens ex defectu bonæ cognitionis legitimè representantis bona. Patet itaque ratio discriminis, ob quam amori secundum suum conceptum vniuersalem potissimum adscribatur vis inductiua bonorum, nec nocuus perinde dici possit, atque proficiuus. Quod ad remedia attinet, ea sunt necessaria aduersus amorem malum, quâ malus est. Vnde quia, vt malus sit, ei accidit ex defectu cognitionis, propterea omnia remedia amoris mali, quæ vulgò circumferuntur, ad hoc denique vnum reuocantur, vt inducatur cognitio legitima, & clara, quantum fieri potest bonorum, tum æternorum, tum temporalium. Quælibet nimirum alia, hoc secluso, nihil valent.

Art. 2. Certè quod dicitur de vitiatione otij reprimendo, ac extinguendo amore malo, non po-

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. I.

test subsistere, vt sonat, quin subintelligatur aliquid aliud. Quia omnis amor ex suo conceptu siue bonus sit, siue malus, est actiuus quantum potest, vt habetur ex Philosopho, vbi supra. Ac proinde componi cum otio minime potest. Cum igitur dicitur vitandum otium, vt medeamur amori malo, nomine otij intelliguntur operationes simpliciter inutiles, ac nociuæ. Perinde igitur id est, atque præscribere, vt ab operationibus malis conuertamur ad operationes bonas, & non tantum secundum quid viles aut delectabiles. Quod quia fieri non potest absque præexistentia, & causalitate amoris boni iuxta dicta superius, perinde rursus id est, atque consilium, vt amori malo substituatur amor bonus. Quod nihil est dictum.

Art. 3. Necessè igitur est fateri remedium amoris mali situm esse in cognitione legitima rerum, & in exclusione, ac emendatione cognitionum fallaciarum, inque inducendis iis, ac procurandis, ex quibus suboritur, & quibus perficitur prior cognitio, atque in vitandis, ac repellendis iis, quibus similiter ingeritur, & fouetur posterior cognitio. Hæc autem qualia sint, facillè quisque cognoscit in vtramque partem, solumque desideratur velle, quatenus vnicuique liberum est.

Ad 5. Liquefactio, languor, & feruor dicuntur metaphoricè tantum, seu analogicè de amore secundum se; maiori verò aliquatenus cum proprietate de immutatione organi corporalis inducta per ipsum amorem. Liquefactio in primis, respectu amoris secundum se, seu ratione ordinis, & habitudinis, quâ refertur ad obiectum, significat dispositionem amantis, vt in ipsum subintret obiectum amatum per coniunctionem affectiuam, modo superius explicato quæst. 9. Sicut enim in rebus corporalibus liquidis congelatio impedit, quominus alia corpora subintrent in congelatum: liquefactio verò disponit, vt eadem subintrent facillè; ita odium impedit prædictam coniunctionem rerum odio habitatum cum auctore odij, & amor faciliat eandem, imò & adducit secum ex sua natura. Hinc si bonum amatum sit abiens, neque amor vnioni, quam præstat in genere causæ formalis, adicere possit coniunctionem physicam in genere causæ efficientis, suboritur tristitia de absentia, quæ nomine languoris significatur, & desiderium præsentiae, quod significatur nomine feruoris, quando vterque affectus est intensus, ac vehemens. Sed nullo ex iis modo amor est nocius amanti, quandoquidem liquefactio superaddit, atque coniungit amanti bonum amatum, languor verò, & feruor tendunt ad repellendam absentiam, & ad inducendam præsentiam boni amati, ac perfectiui. Sed si eadem proprietates considerentur relatiue ad organum corporale, non negatur, quin noceant amanti, propter relaxationem, dissipationem, aut accensionem nimiam spirituum vitalium, & sanguinis. Sed hoc est per accidens ex debilitate organi, vt dictum est.

QVÆSTIO XII.

Vtrum odium sit passio opposita amori quoad omnia?

Videtur non esse. 1. Quia de ratione passionis est, vt habeat causam extrinsecam passio, eidemque eatenus dominantem, vt dictum est quæst. 1. Odium autem nullam habet talem causam, quia versatur circa malum: *Malum autem non est*

in rebus, sed in usu peccantium, nec habet vllum esse, per quod causalitatem exercere possit, vt tradit Augustinus lib. 12. de Ciuit. cap. 3. & alibi frequenter. Ergo odium non habet rationem passionis.

2. Omnes aliae passiones procedunt ab amore, vt dictum est quaest. 10. Odium autem, si esset passio opposita amori, non posset ab eo procedere, quia nihil procedit ab opposito sui. Ergo odium non est passio opposita amori.

3. Amor est solius boni, vt dictum est supra: Odium autem non est solius mali. Quia odium mali est bonum, vt apparet inter alia, ex lib. 2. Machab. 3. 1. vbi laudantur animi odio habentes mala. Non autem omne odium est bonum, vt patet inter alia, ex Psalmo 24. 19. *Odio iniquo oderunt me.* Ergo odium non est solius mali, ac proinde non opponitur amori, quoad omnia.

4. Omnis affectus prosequutius habet pro obiecto bonum, vt docet D. Thomas quaest. 42. artic. 1. Aliquod autem odium habet rationem prosequutionis. Quia odium inimicitiae intendit inferre malum malo, ac proinde non est purè auersatiuum, ac fugitiuum mali, sed prosequutiuum, ac intensiuum alicuius bonitatis. Cum igitur amor feratur ad solam rationem bonitatis, sequitur idem, quod prius.

5. Vnusquisque amat seipsum necessariò, vt dictum est quaest. 13. art. 2. de act. hum. Non autem simili necessitate vitatur ab omnibus odium sui, vt patet ex Psal. 10. 16. *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam.* Confirmatur, quia qui interimunt seipsos, malum sibi intendunt, ac inferunt, atque ideo oderunt seipsos; cum odisse aliquem nihil sit aliud, quàm velle, & inferre eidem malum. Ergo neque, quoad hoc, opponitur odium amori, nec saluatur iusta inter vtrumque oppositionis proportio.

6. Veritas potest esse obiectum, & amoris, & odij indiscriminatum. Amoris quidem, quia veritas est magnum quoddam bonum. Vnde est amor scientiarum, per quas cognoscitur veritas, vt habetur lib. 1. metaph. initio; necnon amor erga non fictos, vt traditur à Philosopho lib. 2. Rhetor. cap. 4. vtiue propter veritatem. Odij verò obiectum potest esse eadem veritas, vt patet ex Apostolo dicente ad Galat. 4. 16. *Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis, & ex vulgari proloquio: Veritas odium parit.* Nulla autem est oppositio actuum, quorum obiectum est idem, seu inter quorum obiecta nulla est oppositio. Ergo odium non est passio opposita amori.

Art. 1. Respondetur. Bono, quod est obiectum amoris, opponitur malum, quod est obiectum odij. Necesse autem est actus circa obiecta opposita esse pariter inuicem oppositos. Eo igitur pacto opponitur odium amori, quo opponitur bono malum. Duo porro sunt, quae bono potissimum conueniunt, quorum opposita malo conuenire non possunt. Primum enim possibile est purum bonum, cui nullum insit malum. At purum malum nullum est possibile, vt ostensum est quaest. 29. de act. hum. ab art. 3. Deinde non est de ratione boni, vt sic, vt praesupponat aliquod malum, vt patet in Deo. De ratione autem mali est, vt praesupponat aliquod bonum. De ratione namque mali est, vt noceat alicui bono, vt ponderat August. cap. illo 3. nuper indicato, atque ideo resultare non potest, quin praesupponat bonum, cui nocere possit. Hinc consequitur, amori itidem conuenire quadam duo, quorum opposita non possunt proportionaliter conuenire odio. Primum nimirum, quod amor potest esse purus absque vlla admixtione odij. Talis enim est amor puri boni representati, quā tale est. At odium non

potest similiter esse purum absque vlla admixtione amoris: Quia quicumque odio habet aliquod malum, eo ipso tendit ad exclusionem eiusdem mali ab aliquo, cui illud est nocuum. Patet autem voluntatem excludendi malum ab eo cui nocet habere eatenus rationem amoris, respectu eiusdem. Eiusdem namque rationis est, velle bonum alicui, & nolle malum eidem, iuxta illud Philosophi, *minus de malo, est plus de bono.* Alterum est, quod non est de conceptu amoris, vt praesupponat odium aliquod. Est autem è conuerso de conceptu odij, vt praesupponat amorem aliquem, vt liquet ex quaest. 10. Quoad haec igitur duo non conueniunt proportionaliter odio opposita eorum, quae conueniunt amori.

Art. 2. Caterum quoad reliqua omnia odium opponitur amori, atque illi conueniunt vniuersaliter opposita eorum, quae conueniunt amori cum iusta eatenus inter vtrumque proportionem. Quia videlicet, sicut se habet obiectum ad obiectum; Ita se habet actus ad actum. Malum autem, & bonum exceptis illis duobus praedicatis opposito modo se habent proportionaliter, quoad omnia; Quapropter sicut amor est passio comparatiua animalis, respectu conuenientium sibi, ita odium est passio indispositiua animalis, respectu disconuenientium sibi, & sicut amor imitatur appetitum innatum rerum insensibilium respectu conuenientium ipsis; ita odium imitatur repugnantiam, ac dissonantiam eorundem, respectu disconuenientium sibi. Hinc odium definiri potest, sicut amor superius, *Passio indispositiua animalis, respectu disconuenientium sibi*; ac demum sicut bonum cognitum, est obiectum, & causa amoris; ita malum cognitum, est obiectum, & causa odij; atque odisse, est velle malum alicui; sicut amare, est velle bonum alicui.

Art. 3. Praeterea sicut amor dictus est alius esse amicitiae, & alius concupiscentiae; ita odium aliud est inimicitiae, aliud abominationis. Quanquam quoad hoc datur aliquod discrimen inter vtrumque. Dictum namque est, omnem amorem necessariò esse amicitiae, respectu alicuius obiecti, simulque concupiscentiae, respectu alicuius alterius obiecti. Odium autem, licet inimicitiae esse non possit respectu alicuius, quin simul sit abominationis, respectu alicuius alterius obiecti; fieri nihilominus potest è conuerso, vt detur odium abominationis, cui nihil insit inimicitiae. Qui enim odit aegritudinem amici, ita abominatur malum aegritudinis, vt neminem propterea prosequatur odio inimicitiae. Ratio huius discriminis est. Quia malum inesse potest, & malo, respectu nostri, & bono sub eodem respectu. Quando autem consideratur malum, respectu subiecti itidem mali comparatione considerantis, sequitur odium inimicitiae indistinctum ab odio abominationis. Quando verò consideratur malum, respectu subiecti boni comparatione considerantis, sequitur odium purè abominationis. At bonum, quod concupiscitur non potest non prodesse subiecto, cui est volitum, proptereaque amor concupiscentiae est inseparabilis ab amore amicitiae erga aliquem.

Art. 4. Considerare vltterius oportet circa praedictam diuisionem odij, in odium abominationis, & odium inimicitiae, rationem abominationis conuenire odio, respectu mali, quod nolumus alicui inesse; rationem verò inimicitiae conuenire, respectu subiecti, cui volumus inesse malum. Quapropter actus, qui est odium inimicitiae, respectu alicuius secundum se, est odium simul abominationis, respectu eiusdem quatenus relati ad ipsum odio habentem. Sicut enim per amorem amicitiae erga aliquem volumus aegritudinem illi nocetam, quod odium dicitur eatenus

eatenus abominatio; ita amor, quem quisque gerit erga seipsum, auertit à quolibet alio nociuo respectu ipsius, quem proinde odit odio, quod simul est inimicitia comparatione odio habiti secundum se, & abominatio comparatione eiusdem relatiue ad odio habentē. Perinde enim hic non vult sibi inimicum, ac nocentem, atque non vult amico aegritudinem. Ex quibus confirmatur quod dictum est, odium inimicitia respectu vnus semper, ac necessariū esse simul odium abominationis sub alio respectu. Ceterum sicut dictum est amorem amicitiæ esse amorem simpliciter, & amorem concupiscentiæ tantum secundum quid; ita dicendum est odium inimicitia esse odium simpliciter; odium verò abominationis tantum secundum quid, idque eadem utrobique proportionali ratione.

Art. 5. Conueniunt præterea cum eadem proportionis ratione vis disiungendi odio habentem ab obiecto, quod odio habetur, vis continendi in se, seu intra se eundem odio habentem, nec non congelandis, ac indurandis, & similia omnia iis opposita, quæ attributa sunt amoris; atque inter alia augmentum odij, cæteris paribus, ex dissimilitudine, & fœditate. Maxime verò omnium conuenit odio, ut sit principium vniuersale omnium operationum, quibus abiguntur mala à subiectis amatis, & quibus eadem inducuntur in inimicos, ac odio habitos; idque mediata, vel immediata ad eum omnino modum, quo dictum est amorem esse principium vniuersale omnium prorsus operationum. Adde odium circa vnum obiectum posse esse principium amoris circa obiectum aliud; sicut dictum est amorem circa aliquid posse esse principium odij circa aliquid aliud. Eadem namque ratione, qua odio habetur, quod potest nocere subiecto amato, aut impedire rem amatam, præcisè quia amantur, ita è conuerso amatur bonum, quod potest nocere subiecto odio habito, aut tollere rem odio habitam, præcisè quia odio habentur. Quod tamen dicitur, salua differentia iam ante prænotata, quod omne odium est ab aliquo amore, & consequenter non est è conuerso omnis amor ab aliquo odio. Cuius rei ratio reddita est superius. In hunc igitur modum conueniunt odio omnia opposita eorum, quæ conueniunt amoris, seu ut iustius dicatur, quæcunque conueniunt odio sunt opposita proportionaliter iis, quæ conueniunt amoris; tametsi eadem amoris secundum totam suam latitudinem conueniant aliqua, nempe illa duo initio obseruata, quibus nihil est proportionale in odio.

Ad 1. Verum est mali, ut mali, nullam esse entitatem, nullamque proinde causalitatem, ac vim motiuam. Sed verum itidem est, nullum esse purum malum re ipsa, atque omne malum inesse alicui bono, tanquam subiecto, cui nocet. Bonitas igitur adiuncta realiter malitiæ, aut quæ conuenit subiecto capaci mali exerceat causalitatem, & vim motiuam in odium. Dicitur autem odium affectus refugiens à malo, eisdemque dissonans, atque repugnans, quia fertur ad bonitatem præcisè, quatenus est repulsiua mali, cum amor fertur ad bonum secundum se, aut quatenus est inductiuum alterius boni. Habet igitur odium rationem passionis non minus, quam amor.

Ad 2. Dictum iam iterum est, nullum odium procedere ab amore, cui opponitur, sed solum ab eo amore, cui non opponitur, & cui inferuit. Omne nempe odium fauet alicui bono. Ei videlicet, cui nocet malum odio habitum. Ab eiusmodi igitur boni amore procedit vnumquodque odium.

Ad 3. Sicut amor diuinus est in bonum, & malum, iuxta diuisionem boni veri, & apparentis, seu simpliciter boni, & boni tantum secundum quid; ita

odium diuiditur in bonum, & malum, iuxta similem diuisionem mali veri, & apparentis, seu mali simpliciter, & impediens beatitudinem, ac coniunctionem cum summo bono, seu mali tantum secundum quid, nihilque nocentis beatitudini. Itaque quod dicitur, odium mali esse bonum, verificatur de malo simpliciter, atque de tali odio sermo est in illo Machabæorum loco. Quod verò dicitur de odio iniquo, verificatur de malo tantum apparente, & secundum quid; atque de hoc odio loquitur Psalmista. Ex quibus apparet potius amoris, & odio conuenire opposita cum proportionem, & iusta affinitate prædicatorum, penes quæ opponuntur.

Ad 4. Illo argumento mouetur Valentia, ut asserat odium inimicitia moueri formaliter bonitate, quæ in eo elucet, ut malum malo ingeratur, ac insit. Quæ sanè est opinio singularis, opposita manifestè D. Thomæ quæst. 29. toto articulo 1. & de malo quæst. 12. art. 4. aliisque communiter docentibus ex professo, ac indubitanter causam, & obiectum odij esse malum. Ratio æquiuocationis est: Quia sicut intellectus pronunciat plura de negationibus ad instar affirmantis; ita ut, cum realiter diuidat, procedat nihilominus instar componentis; sic etiam voluntas versatur sæpè circa malum ad eum modum, quo versatur circa bonum; & cum re ipsa intendat nocere, aut auertere malum, id tamen præstet ad instar prosequentis bonum. Quod totum negotium procedit ex prædicato principio, quod ita se habet malum ad malum, sicut bonum ad bonum; & reiectio mali est sicut inductio boni. De reliquo intendens bonitatem, quæ elucet in ingerendo malum malo, non odit, sed maxime amat. Pater enim verberans filium nequam, non odit, sed amat profecto; eademque est ratio de medico torquente ægrotum, ut sanet. Igitur qui odit odio inimicitia, non intendit ullam bonitatem, respectu inimici, cui videlicet est mala, ac nociua coniunctio cum malo, quod ipsi intenditur, idèoque inducit eadem coniunctio per idem odium, quia est nociua. Igitur odium inimicitia, quatenus intentionum, ac inductiuum eiusmodi coniunctionis mali cum malo, non est affectus prosequutiuius re ipsa, sed maxime auersatiuius, licet modus tendendi sit assimilis prosecutioni. Vnde ratio prosecutionis conuenit odio inimicitia tantum, respectu ipsius odio habentis, aut amici eius, cui nocet, aut apprehenditur nociuus, qui odio habetur, ut inimicus.

Ad 5. Multo maior est impossibilitas odij, respectu sui, loquendo per se, & formaliter, quam sit necessitas amoris erga se. Quia fieri potest, ut quis non cogitet de bonis suis, deque sua ipsius bonitate erga se. Fieri tamen nullo pacto potest, ut aliquid sit, aut apprehendatur nociuum respectu sui secundum se, & secundum suam essentiam. Quia vnumquodque perficitur per se ipsum, quatenus est, & conceptus identitatis est formaliter conceptus perficiens se, & dantis sibi esse, quod est bonum fundans omnem aliam bonitatem. Solum igitur contingere potest, ut quis per accidens sibi noceat, vel itque nocementum sibi inferre. Nimirum quatenus apprehenditur bonum secundum quid, & cui plus inest mali, quam boni, tanquam bonum simpliciter, & in quo præponderet ratio boni rationi mali, aut insit pura bonitas. Hoc pacto dicuntur odisse se, & re ipsa odio habent animam suam, qui diligunt bona temporalia cum iactura bonorum spiritualium, ac æternorum. Quæ nimirum plus mali eatenus sibi inferunt, quam acquirant boni. Verum, quia affectus eorum fertur formaliter ad rationem bonitatis, quæ bona est, propterea iam affectus non est odij

odij formaliter, & per se, sed tantum identice, ac per accidens. Similiter qui interimunt se ipsos, eatenus id faciunt, quia apprehendunt interitum, tanquam terminum, & finem aliorum malorum, quæ patiuntur, & putant animam separatam à corpore melius habituram, quam coniunctam cum corpore. Amant igitur se eatenus, quoad partem suam principalem, quæ est anima, & contemnendo interim corpus, & coniunctionem cum corpore propter apprehensionem minoris eatenus bonitatis.

Art. 1. Ad 6. Hoc est commune veritati cum omnibus aliis rebus, ut non possit odio haberi, quatenus est, & quatenus bona est. Quia in omni ente ipsum esse secundum se est bonum, & nihil odio haberi potest, quia bonum est. Contingit nihilominus, ut quod est bonum simpliciter, aut alicui, habeat nihilominus, aut apprehendatur habere adiunctam sibi malitiam aliquatenus nocentem alicui alij. Atque sub hac ratione potest quilibet odio haberi, quaecunque demum in se sit. Ita frigus est bonum aquæ, & malum igni, atque idem homo uni noceat, tanquam inimicus, & alij prodest, tanquam amicus. Unde sicut aqua appetitu innato fertur in frigus, & ab eodem refugit similiter ignis: ita idem homo amatur ab uno, quia est bonus ipsi, & odio habetur ab alio, quia est ipsi malus, & sic de similibus vniuersaliter.

Art. 2. Hac igitur ratione potest etiam veritas odio haberi, non quidem in vniuersali, & secundum conceptum abstractum, bene tamen in particulari, & secundum differentiam aliquam specificam, vel individualement. Quia licet veritas secundum se sit purum bonum, ideoque odio haberi minime possit, quia veritas præcisa est, & secundum suum conceptum vniuersalem veritatis ut sic: aliqua nihilominus veritas in particulari potest esse molesta, ac noxia respectu alicuius, quatenus est infamatoria eius, aut continet documentum eidem acerbum, ac displicens, vel alio simili modo dissonat, ac repugnat appetitui. De veritate huiusmodi conditionis est sermo apud Apostolum in illo loco. Sermo namque ipsi est de veritate exprobratoria, ac increpatoria vitiorum, quibus suberant Galatæ. Atque commune Proverbium accipitur eodem modo de veritate contradicente vitiosis affectibus. Itaque veritas odio habetur per accidens, sicut alia vniuersaliter bona secundum naturam, & mala tantum respectu propter circumstantiam sibi adiunctam.

Art. 3. Illud discrimen odij in vniuersali, & in particulari non datur formaliter in appetitu sensitivo, sed tantum in appetitu rationali; datur tamen æquiualeuter etiam in appetitu sensitivo. Quia abstractio vniuersalis solum datur in intellectu formaliter, ideoque sola appetitio, quæ dirigitur cognitione intellectualem, potest ferri in rationem vniuersalem, & abstractam formaliter, ut talis est. Quia de causa odium intellectuale fertur ad malum in communi, ad ægritudinem, insipientiam, infamiam, & similia, prout abstrahunt à rationibus indiuiduantibus. Quod ipsum appetitus sensitivus præstare nequaquam potest. Quia sensus est adstrictus conditionibus indiuiduantibus, nec potest apprehendere nisi singularia, ut sunt in se. Verum, quia sensus apprehendit nihilominus simul cum conditionibus indiuiduantibus naturam cuiusque rei, quæ est abstrahibilis per intellectum, fieri potest, ut appetitus sensitivus æquiualeuter odio habeat aliquid in vniuersali, alia verò nec æquiualeuter quidem, nisi in particulari, & singulariter. Quædam enim mouent appetitum sensitivum ad odium ratione contrarietatis conuenientis naturæ eorum vniuersaliter, respectu animalis; quædam verò alia solum

ratione conditionis alicuius individualis, aut circumstantiæ inexistentis per accidens. Ita ovis odit, ac fugit lupum cognitum ut talem, qualiscunque demum, & qualitercunque circumstantionatus sit, hominem verò non nisi minitantes, aut qui iam nocuerit. Fugit igitur lupum odio æquiualeuter vniuersali ratione motui formalis, re ipsa communis omni lupo; hominem verò ne æquiualeuter quidem, nisi in particulari, & singulariter, propter rationem oppositam. Hæc doctrina est communis odio cum aliis affectibus, ut patet consideranti; libuit tamen eam obiter notare circa odium, quatenus vniuersalitas videtur ratione speciali apparenti repugnare odio, cum res omnes secundum se sint bonæ, & volitæ à Deo, ideoque amabiles potius vniuersaliter. Quia itidem de causa D. Thom. agit de hoc puncto solum circa odium, q. 29. art. 5. & 6.

QVÆSTIO XIII.

Virum concupiscentia, seu desiderium sit passio mouens ad præsentiam delectabilis secundum sensum?

Videtur non esse. 1. Quia passiones sunt in solo appetitu sensitivo, ut dictum est quæst. 1. Concupiscentia autem datur etiam in appetitu rationali. Qui videlicet solus ad bona spiritualia ferri potest, quorum dari concupiscentiam patet ex illo Sap. 6. 21. *Concupiscentia itaque sapientia deducit ad regnum perpetuum*, & Pl. 118. 20. *Concupiscit anima mea desiderare iustificationes tuas*, & iterum vers. 40. *Ecce concupiscit mandata tua*. Accedit quamlibet potentiam æquæ concupiscere proprium bonum, atque conari ad ipsum. Ergo concupiscentia non est passio, sed quid vniuersalis passio.

2. Obiectum concupiscentiæ non distinguitur ab obiecto amoris, & gaudij: Quia secundum Philosophum lib. 1. Rhet. cap. 11. sub initium: *Cupiditas, iucundi appetitio est*, adeoque obiectum concupiscentiæ est delectabile secundum sensum, cuius, & de quo amorem quoque, & gaudium esse patet. Vbi autem obiecta non distinguuntur, neque actus distinguuntur. Ergo concupiscentia non est passio specialis distincta ab amore, & gaudio. Confirmatur quoad amorem ex Augustino dicente lib. 83. q. 35. *Cupiditas est amor rerum transcurrentium*. Ergo concupiscentia est nomen generale potentie concupiscibilis, omniumque eius actuum, & non passionis particularis.

3. Quælibet passio, præter iram, habet passionem sibi contrariam, ut dictum est quæst. 2. Concupiscentiæ autem nulla passio opponitur directe. Quia Damasc. lib. 2. fidei Orth. cap. 12. solum timorem contraponit concupiscentiæ. Timor autem non pertinet ad concupiscibilem, sed ad irascibilem, adeoque non opponitur directe ipsi concupiscentiæ. Ergo concupiscentia non est passio.

4. Passiones sunt affectus homini, aliisque animalibus connaturales; etiam quatenus deuiant à ratione, ut innotuit supra quæst. præsertim 4. ab art. 3. Concupiscentiæ autem diuiduntur à Philosopho in naturales, & non naturales lib. 3. Ethic. cap. 11. & lib. 1. Rhet. cap. 11. Non igitur est de conceptu concupiscentiæ, ut sit passio.

5. Repugnat infinito, ut fiat præsens; nullusque est motus ad impossibile. Concupiscentiæ autem aliquæ sunt infinitæ, ut habetur ex Philosopho 1. Polit. c. 6. Ergo non recte dicitur concupiscentiam mouere ex suo conceptu ad præsentiam delectabilis.

Art. 1.